

OBSAH

Úvodní poznámka	5
I. KOMUNIKACE MLUVENOU ŘEČÍ (J. Hůrková)	7
1. Řeč	7
1.1. Význam řeči v učitelském povolání	8
1.2. Řeč jako komunikační proces	9
1.3. Komunikační situace	10
1.4. Komunikační plán	11
Otázky a úkoly	13
II. VÝCHOVA HLASU A ŘEČI (J. Hůrková)	15
1. Fyziologické základy mluveného projevu	15
1.1. Ústrojí respirační, dechové	15
1.2. Ústrojí fonační, hlasové	17
1.3. Vznik hlasu a jeho vlastností	18
1.4. Zacházení s výškou a silou hlasu	19
1.5. Hlasové začátky	19
1.6. Hlasové poruchy a hlasová hygiena	20
1.7. Ústrojí artikulační, hláskovací	22
Otázky a úkoly. Cvičení.	25
2. Tvoření českých hlásek	29
2.1. Tvoření samohlásek	30
2.2. Tvoření souhlásek	32
2.3. Vývoj dětské řeči	37
2.4. Zvuková stránka dětské řeči	38
2.5. Poruchy a vady řeči	39
2.6. Úloha mluvního vzoru při utváření dětské řeči	43
2.7. Vliv rodiny a školy	44
Otázky a úkoly. Cvičení.	45
3. Česká spisovná výslovnost	47
3.1. Pojem ortoepie a ortofonie	47
3.2. Odchytky od spisovné podoby samohlásek	49
Odchytky v kvalitě samohlásek	49
Odchytky v kvantitě samohlásek	50

3.3.	Odchytky od spisovné podoby souhlásek	52
	Nespisovné vypouštění souhlásek	52
	Nářeční odchytky ve výslovnosti souhlásek	52
3.4.	Spojování samohlásek	53
	Tzv. ráz v češtině	53
3.5.	Spojování souhlásek	54
3.51.	Asimilace (spodoba) znělosti	55
	Spojení souhlásek párových	55
	Spojení se souhláskami nepárovými	56
3.52.	Asimilace (spodoba) artikulační	57
	Spojení sykavek a polosykavek polozávěrových	57
	Spojení souhlásek dásňových t, d se sykavkami s, š	58
	Spojení souhlásek stejných	58
	Spojení souhlásek dásňových a tvrdopatrových tť, tt, dd'	60
3.6.	Výslovnost souhlásky j v tvarech pomocného slovesa být a v jiných případech	61
3.7.	Nespisovné zjednodušování jiných souhláskových spojení	63
3.8.	Výslovnost číslovek sedm, osm; slov dcera, srdce, ctnost	63
3.9.	Výslovnostní styly	64
	Úkoly a otázky. Cvičení.. . . .	64
4.	Spisovná výslovnost slov přejatých	67
4.1.	Zásady výslovnosti přejatých slov v češtině	68
4.2.	Výslovnost citátů	71
	Otázky a úkoly. Cvičení.	72
III.	ZVUKOVÁ STRÁNKA SOUVISLÉ ŘEČI (J. Hůrková)	73
1.	Český slovní přízvuk	73
1.1.	Odchytky v přízvukování předložek	76
	Přízvukování předložek nepůvodních	77
1.2.	Přízvukový takt	78
1.3.	Přízvukování slov jednoslabičných	79
1.4.	Vedlejší přízvuk	82
1.5.	Přízvuk nářeční	83
	Otázky a úkoly. Cvičení.. . . .	84
2.	Zvuková osnova české věty	86
2.1.	Významové a formální členění věty – frázování	86
2.2.	Intonace	88
2.21.	Intonační podoba vět ukončených	90
2.22.	Intonační podoba větých úseků nekoncových	91

2.23.	Nespisovné odchylky	93
2.3.	Větný přízvuk	93
2.4.	Mluvní tempo	95
2.5.	Modulace souvislé řeči v dětském projevu	97
2.6.	Zvuková stránka mluvených projevů mládeže	97
	Otázky a úkoly. Cvičení	99
3.	Zvuková stránka verše	102
3.1.	Verš	103
3.2.	Nositelé metrického impulsu	104
3.3.	Rytmus a metrum	105
3.31.	Trochej	106
3.32.	Daktyl	107
3.33.	Jamb	108
3.4.	Rým a eufonie	109
3.5.	Zvuková osnova věty ve verši	111
3.6.	Vztah věty a verše	112
3.7.	Základní typy vztahu členění větného a veršového	113
3.8.	Rytmus verše	115
	Otázky a úkoly. Cvičení	118
IV.	PŘÍPRAVA MLUVENÉHO PROJEVU (J. Hůrková)	123
1.	Jazykový sloh mluvených projevů	124
	Funkce projevu	125
	Prostředí, v němž projev vzniká	125
1.1.	Základní rozdíly mezi projevy mluvenými a psanými	126
1.2.	Útvary mluvených projevů	127
1.3.	Výběr jazykových prostředků v mluveném projevu	133
1.4.	Kontakt s posluchači	135
	Otázky a úkoly. Cvičení	137
V.	UMĚLECKÝ PŘEDNES (V. Šrámková)	141
1.	Reprodukce a interpretace	141
1.1.	Vztah předčítání a uměleckého přednesu	143
1.2.	Předčítání v mateřské škole	144
1.3.	Tradice a význam uměleckého přednesu	146
	Otázky a úkoly	147
2.	Výběr textu pro umělecký přednes	148
2.1.	Přednášet poezii nebo prózu?	153
2.2.	Neumělecký text jako předloha přednesu	155
	Otázky a úkoly	157

3.	Analýza obsahu a formy textu jako základní předpoklad pro jeho hlasovou interpretaci	157
3.1.	Význam a smysl textu	158
3.2.	Zázemí textu	163
3.3.	Významová stavba a členění textové předlohy	170
3.4.	Vlastnosti textového tvaru	175
	Báseň	176
	Prozaická předloha	180
3.5.	Emocionální zázemí přednášeče	184
	Otázky a úkoly	186
4.	Výstavba přednášečova výkonu	191
4.1.	Volba prostředků hlasové realizace	199
4.2.	Styl autora a styl přednášeče	201
	Otázky a úkoly	202
5.	Mimojazykové výrazové prostředky uměleckého přednesu	202
	Otázky a úkoly	209
6.	Vztah k posluchači	210
6.1.	Dětský posluchač a divák	212
6.2.	Improvizované vyprávění	215
	Otázky a úkoly	218
7.	Úloha učitele při přípravě přednesu	219
	Otázky a úkoly	222
8.	Hodnocení uměleckého přednesu	222
	Vlastní hodnocení přednášečského výkonu	222
8.1.	Kritéria hodnocení uměleckého přednesu	223
8.2.	Psychologické aspekty hodnocení	228
	Otázky a úkoly	230
9.	Kolektivní formy uměleckého přednesu	230
	Otázky a úkoly	234
VI.	DĚTSKÝ PŘEDNES (V. Šrámková)	235
1.	Výchova k dětské tvořivé aktivitě	235
1.1.	Vztah dětského přednesu k ostatním okruhům výchovy	237
	Otázky a úkoly	238
2.	Vedení dětského přednášeče	239
2.1.	Úloha učitelky v mateřské škole	239

2.2.	Vedoucí školního recitačního kroužku	240
	Otázky a úkoly	241
3.	Výběr textu pro dětský přednes	241
	Otázky a úkoly	245
4.	Práce s dětským přednášečem	246
4.1.	Vytvoření atmosféry pro práci	246
4.2.	Příprava textu pro přednes	249
4.3.	Rytmická slovní hra	252
4.4.	Rytmická pohybová hra	256
4.5.	Improvizované hry rozvíjející představivost	259
4.6.	Rozhovor nad textem	261
	Otázky a úkoly	263
5.	Metody práce v jednotlivých věkových skupinách	266
5.1.	Metoda práce s 3–4letými dětmi	267
5.2.	Metoda práce s 4–5letými dětmi	270
5.3.	Metoda práce s 5–6letými dětmi	272
	Otázky a úkoly	276
6.	Pásmo	276
	Otázky a úkoly	287
7.	Dramatická hra a dramatizace	288
	Použitá a doporučená literatura	293
	Obsah	296